

SVEDOCENJE O STRADANJU IZ PRVE RUKE

VLADIKA ARTEMIJE JUCE SE VRATIO IZ SAD

DANAS : OBECANJA NISU ISPUNJENA

Beograd 22.02.2001. - Cilj nase posete Sjedinjenim Americkim Drzavama bio je da novu americku administraciju upoznamo sa situacijom na Kosovu i Metohiji u poslednjih 20 meseci i sa sadasnjim stanjem. Najnoviji tragicni dogadjaji jos vise su pojacali nase svedocenje i ostavili upečatljiv utisak na nase sagovornike - izjavio je episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljevic), predsednik Srpskog nacionalnog veca Kosova i Metohije, po povratku iz dvonedeljne posete SAD, gde je predvodio četvoroclanu delegaciju Eparhije rasko-prizrenske.

Tokom boravka u SAD vladika je razgovarao sa visokim predstavnicima nove americke vlasti, nasim ljudima u Americi, posetio je tamosnje srpske manastire i ucestvovao u radu Prvog svepravoslavnog kongresa u SAD, koji je 13. Februara odrzan u Americkom kongresu u Vasingtonu. "Kolinu Paelu, americkom drzavnom sekretaru, koga smo upoznali sa položajem srpske zajednice na Kosovu i Metohiji, saopstili smo sta ocekujemo od promena u Beogradu i Vasingtonu. Rekli smo da nijedno od obećanja medjunarodne zajednice, koja slusamo 20 meseci, nije sprovedeno u delo i da ocekujemo da se to promeni. Izvrsili smo neku vrstu pritiska.

Utisak je da mi nismo bili tamo, najnovija tragicna dogadjanja na Kosovu ne bila ni zabeležena u Americi. Paelu sam povodom teroristickog napada kod Podujeva odmah uputio protest", rekao je vladika Artemije i napomenuo: "Nadao sam se da posle demokratskih promena u Beogradu vise necu morati da putujem, svedoceci o Kosovu i Metohiji, ali stvarnost drugacije pokazuje. Od velikog znacaja bilo je to sto smo bili na licu mesta da povodom svega sto se ovde desavalo poslednjih dana iz prve ruke to objasnimo kao ljudi koji na Kosovu i Metohiji zive. Predstavnicu uticajnih americkih nevladinih institucija, poput Heritaz fondacije, uveravali su nas da je nova americka administracija spremna za zaokret i nove odlucujuce korake na Balkanu i jugoistocnoj Evropi".

Pokusaj otmice Nebojse Covica vladika Artemije ocenio je kao "dokaz nevidjene drskosti albanskih terorista koji su se usudili da na podmukao nacin uvuku u svoju zamku potpredsednika Vlade Srbije".

J. T.

POLITIKA: U AMERICKOJ JAVNOSTI GOTOVO SE NISTA NE BI ZNALO...

Episkop se za vreme dvonedeljnog boravka u Americi susreo sa predstavnicima nove americke administracije i ucestvovao na prvoj svepravoslavnoj konferenciji

Njegovo preosvestenstvo episkop rasko-prizrenski gospodin Artemije odrzao je juce kasno posle podne, neposredno po povratku iz dvonedeljne posete SAD, konferenciju za novinare na kojoj je govorio o susretima koje je imao sa predstavnicima nove americke administracije i ucescu na prvoj svepravoslavnoj konferenciji u Vasingtonu.

Ocenjujuci kao korisno ovo "svedocenje iz prve ruke o stradanju Srba na Kosovu i Metohiji" vladika Artemije je naglasio da se u americkoj javnosti gotovo nista ne bi znalo o najnovijim tragicnim dogadjajima kod Podujeva da delegacija kosovskih Srba nije upravo u to vreme bila u SAD.

Kao primer te duhovne povezanosti matice sa svojim narodom u rasejanju Njegovo preosvestenstvo je pomenuo prvu svepravoslavnu konferenciju odrzanu u Vasingtonu pod pokroviteljstvom senatora iz Ohaja Dzordza Vojinovica. Na ovom svepravoslavnom saboru ucestvovali su predstavnici grcke, ruske, jermenske, etiopske i Srpske pravoslavne crkve u Americi, a razmatrano je kako zaustaviti nasilje nad srpskim i ostalim nealbanskim zivljem na Kosovu i Metohiji, jer je sve manje potrebno dokazivati da ekstremisti imaju nameru "da ociste Kosmet od svega sto nije albansko".

Od susreta sa predstavnicima nove americke administracije, episkop rasko-prizrenski je posebno govorio o razgovoru sa drzavnim sekretarom Kolinom Paelom. Naisavsi svuda na dobar prijem, delegacija koju je predvodio vladika Artemije dobila je i uveravanja da ce americka administracija pomoci da se poboljsa položaj Srba u ovom delu nase zemlje.

M. Kuburovic

GLAS JAVNOSTI: "PAUEL JE BIO SOKIRAN"

BEOGRAD - Tokom posete SAD svuda smo dobili obećanja da ce se konacno zaustaviti zlocini nad Srbima. I za proteklih 20 meseci bilo je mnogo obećanja, ali ovoga puta ocekujemo konkretnu pomoc americke administracije - rekao je vladika rasko-prizrenski i predsednik SNV Kosmeta Artemije.

Rezimirajuci dvonedeljnu posetu SAD, vladika Artemije je na sinocnoj konferenciji za novinare u sedistu DHSS rekao da su najznacajniji dogadjaji bili Svepravoslavna konferencija crkava u Kapitolu i susret s americkim drzavnim sekretarom Kolinom Paelom u Stejt departmentu.

Pael je bio sokiran poslednjim dogadjajima s Kosova i Metohije i juga Srbije - rekao je Artemije. Vladika je rekao da je boravak bio ispunjen i mnogim drugim aktivnostima u cilju pronalazenja resenja za Kosovo i Metohiju. On je ocenio da je medjunarodna zajednica sposobna i duzna da "smiri albanske teroriste kao sto je smirila Slobodana Milosevica pre dve godine, samo treba da podnese odredjene zrtve".

P. P.

Patrijarh Pavle sluzio opelo poginulima kod Podujeva

GRACANICA U BLOKADI

Gracanica, Beograd - Nekoliko hiljada Srba iz centralnog Kosova prisustvovalo je juce opelu, koje je u crkvi manastira

Gracanica patrijarh srpski gospodin Pavle, zajedno sa episkopom bivsim zahumsko-hercegovačkim Atanasijem (Jevticem), budimljanskim Joanikijem (Micovicem) i svetenicima Eparhije rasko-prizrenske služio za osmoro poginulih u albanskom terorističkom napadu kod Podujeva. Službi u Gracanickom hramu Uspenja Presvete Bogorodice prisustvovali su i Hans Heckerup, šef Civilne misije UN, general Karlo Kabicozu, komandant Kfora, Momcilo Trajković, predsednik Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju, predstavnici kosovskih Srba, kao i predstavnici međunarodne zajednice. Posle opela u manastiru Gracanica, kako je javio Radio KiM iz Caglavice, u Lipljem Selu, Kosovom Polju i Lipljanu trebalo je da se obave sahrane petoro poginulih Srba, dok će ostali biti sahranjeni u centralnoj Srbiji.

Unmik je juče Srpskom nacionalnom vecu Kosova i Metohije dostavio spisak devetoro identifikovanih Srba koji su ubijeni u terorističkom napadu kod Podujeva. Na listi poginulih su: Nenad Stojanović (1943) vozač iz Nisa, Milenko Kratović (1943), vozač iz Nisa, Lazar Milkic (1936) iz Lipljana, Dragan Vukotić, (1954) prognanik iz Kosova Polja, Nebojsa NJegos Cokić (1974), prognanik iz Pristine, njegova supruga Snezana Cokić, rođena Zdravković (1975) i njihov dvogodišnji sin Danilo Cokić, Mirjana Dragović (1981) iz Lipljeg Sela, Suncica Pejović (1972) iz Pristine koja je živela u Nisu. Spisak nije konačan, saopstili se predstavnici međunarodne zajednice, što su potvrdili i nasi patolozi.

Prema podacima Unmika u albanskom terorističkom napadu kod Podujeva povredjena je 31 osoba od kojih se tri nalaze u kritičnom stanju. To su Stana Bauk (1943) iz Kosova Polja, Miladin Misa Mladenović (1947) iz Lipljana i Zivana (Zorana) Tokić (1948) iz Pristine. U Britanskoj bolnici u Kosovu Polju zbrinuto je 13, u bolnici u američkoj bazi Bondstail sedam i u bolnici u Kursumliji deset povredjenih, dok je lakše povredjena Gorica Scepanović otisla za Kraljevo. Mirjana Džorcević (1980) iz Kosova Polja koja se vodila kao nestala, javila se juče da je živa i zdrava.

Kako navode Danasovi izvori, Gracanica je juče tokom prepodneva bila u potpunoj blokadi Kfora, koju su helikopteri međunarodne vojne misije čuvali i nadgledali iz vazduha.

J. T. -DANAS

DVA IMENA, DVA GROBA

Dva imena, Stefan i Simeon, dva zvanja - vladar i monarh, dva groba - u Hilandar i u Studenici. Stefan Nemanja potonji Simeon Mirotocivi, osnivač je prve srpske carske dinastije.

Na Svetu goru, u manastir Vatoped, došao je 1196. godine, a sa sinom Savom, dve godine kasnije, podigao je manastir Hilandar. Umro je na danasnji dan (26. februara) 1200. godine.

Sahranjen je u Sabornoj crkvi u Hilandar, gde se i danas svetkuje njegovo grobno mesto. Objavio se 1208. godine, kad je Sava odlučio da prenese očeve moste u Srbiju. Na dan njihovog vadjenja, iz mostiju je poteklo "blagouhano miro" zbog čega je prozvan Mirotocivi. Sava je uspeo da ih preneseu Srbiju i da nad njima izmiri svoju zavadjenu braću. Posle prenosa svetih mostiju, iz grobnog mesta u Hilandar nikla je vinova loza, za koju se smatra da ima čudotvornu moc

POJACATI ZASTITU SRBA

Na sednici Prelaznog administrativnog veća Kosova, koja je prekjuče održana u Pristini, srpski predstavnici zahtevali su od Unmika i Kfora da se u najkratere roku otkriju i privedu pocinoci terorističkog napada kod Podujeva, navode izvori Danasa u Pristini. Ibrahim Rugova, predsednik Demokratskog saveza Kosova, izrazio je saosesce predstavnicima srpske zajednice, dok je Hasim Taci, lider Demokratske partije Kosova odbio nezvanicne optuzbe u javnosti, da on ima bilo kakve veze sa napadom kod Podujeva. Rada Trajković, srpski posmatrac u PAVK, izjavila je za Danas da je neophodno da se reorganizuje sistem zaštite Srba, kao i da se pod hitno resi pitanje saobraćajnih veza i nacina prevoza ljudi između Kosova i Metohije i centralne Srbije, bilo da Srbe ubuduće prevoze Kforovi autobusi ili da nasim autobusima upravljaju Kforovi vozači.

Veliki crkveno-narodni sabor u Podgorici

NA TEMELJIMA OTADZBINE

Liturgiju u hramu Hristovog vaskrsenja povodom osam vekova upokojenja Stefana Nemanje služio mitropolit Amfilohije sa četvoricom vladika SPC. - Na akademiji pod otvorenim nebom u Nemanjinom gradu na Ribnici besedili episkop Atanasije Jeftić i akademik Matija Becković

Podgorica, 25. februara Nekoliko hiljada vernika mitropolije crnogorsko-primorske i eparhija zahumsko-hercegovačke i milesevske, okupilo se danas u Podgorici na velikom crkveno-narodnom saboru povodom osam vekova od upokojenja Stefana Nemanje. Svetu arhijerejsku liturgiju u spomen Sv. Simeuna Mirotocivog, kojeg se crkva spominje 26. februara jer se rodonacelnik loze Nemanjica na taj dan 1200. godine upokojio u Hilandar, služio je NJegovo visokopreosvestenstvo, mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije, u sasluženju sa episkopima Filaretom milesevskim, Grigorijem zahumsko-hercegovačkim, Joanikijem budimljanskim i Atanasijem Jeftićem, bivsim zahumsko-hercegovačkim. U službi Bozijoje sasluživalo je sve svestenstvo mitropolije crnogorsko-primorske.

Besedeći povodom ovog molitvenog okupljanja, episkop zahumsko-hercegovački Grigorije pozvao je sve vernike pravoslavne vere na prastanje, kako prijateljima tako i neprijateljima, podsecajući da je Veliki ili Casni post koji upravo pocinje prilika da se pokajanjem, postom i molitvom, iskupimo od greha i vecne smrti.

Posle službe presecen je slavski kolac i osvestano zito praznika Svetog Simeona Mirotocivog, slave jednog od dva pirga hrama Vaskrsenja Hristovog, koji je - kako je rekao mitropolit Amfilohije - zajedno sa Svetim Jovanom Vladimirom, "simbol naseg jedinstva i neraskidive veze Crne Gore i Srbije".

Litija ulicama Podgorice

Zatim je ispred hrama neposredno pred podne, litija od nekoliko hiljada vernika - predvodjena krstovima, ikonama, barjacima i ripidama - krenula ka Nemanjinom gradu ka Ribnici, gde je pod vedrim nebom održana duhovna akademija

posvećena Stefanu Nemanji i njegovom znacaju za nas narod, drzavu i crkvu. Na putu do ostataka Nemanjinog grada iz 12. veka litija se zaustavila ispred zgrade predsednika Crne Gore koja se nalazi na Nemanjinoj obali, naspram istorijskog grada. Uz citanje Jevandjelja, mitropolit Amfilohije procitao je molivu "za prosvecenje glavara i prvaka Crne Gore i sveg roda naseg".

Ujedinitelj i graditelj

Pre prigodnog programa u Nemanjinom gradu, o ujedinitelju srpskih zemalja besedili su vladika Atanasije Jeftic i akademik Matija Beckovic. Podsecajuci da je Nemanja bio veliki i kao ujedinitelj i kao graditelj hramova, ali i kao pokajnik, vladika Atanasije je rekao da je on zato i imao toliko neprijatelja, a ima ih i danas, u onima koji nisu na pravom duhovnom putu. Ko se danas u Crnoj Gori odrice Nemanjica, odrice se i loze Petrovica, rekao je vladika Atanasije. Obracajuci se direktno svim ucesnicima velikog crkveno-narodnog sabora, Matija Beckovic je rekao:

- Evo nas na temeljima nase otadzbine, na rusevinama onoga grada koji je postao nerazorivi deo nebeskog grada Jerusalima, na dnu onoga korena iz kojega je i iznikla ona loza koja drzi na okupu srpski narod, srpsku crkvu i srpski jezik - rekao je akademik Beckovic.

Blagodareci svima koji su i po kisi, koja u Podgorici pada dva dana, stigli na ovaj crkveni sabor, mitropolit Amfilohije je pozvao sve prisutne da se i u narednim godinama okupljaju na istom mestu u spomen na Stefana Nemanju rodonacelnika loze Nemanjica, rođenog na Ribnici.

M. Kuburovic

Za pravoslavne vernike

PRVA NEDELJA CASNOG POSTA

Veliki Vaskrsnji post ili Casni post, najveći i najduži post u pravoslavnoj veri, poceo je juce i traje do Vaskrsa, najveceg hriscanskog praznika kojeg Srpska pravoslavna crkva ove godine proslavlja 15. aprila (2. aprila po Julijanskom kalendaru kojeg postuje SPC).

Prva sedmica casnog posta koji, prema pravoslavnom kanonu traje 49 dana ili sedam nedelja, zove se Cista i Nedelja pravoslavlja. Do Vaskrsnjeg praznika nad praznicima smenjuju se Pacista, Krstopoklona, Sredoposna, Gluva, Cvetna i Strasna ili Stradalna nedelja.

Prema pravoslavnom hriscanskom kanonu, post podrazumeva uzdrzavanje, molitvu, pokajanje i kao krunu svega - svetu pricest.

Veliki Casni post ne znaci samo odricanje od hrane, to je i izraz slobodne volje, eticki stav i izraz stvarne ljubavi prema Bogu, kaze pravoslavno učenje.

Post nije gladovanje niti zapostavljanje trpeze, vec obaveza koju nalaze pravoslavni kanon - da se napravi izbor posne hrane. Za pravoslavnom trpezom u vreme Casnog posta nema mesa ni belog mrsa. Strogi post (hrana se kuva samo na vodi, bez imalo masti ili ulja) propisuje se za Cistu nedelju - prvu nedelju Casnog posta.

"Veliki post nas uci pokajanju, prastanju i pravoj molitvi, da bismo u tisini docekali najveći hriscanski praznik, jer je vera u Vaskrsenje osnov hriscanstva", isticu pravoslavni ucitelji.

Sveti Jovan Lestvicnik kaze: "Post je gasenje plamena telesne pozude, odstranjenje rdjavih misli, spas od ogrubelosti... olaksica sna..", a u narodu vlada misljenje da onaj ko moze da se uzdrzi od prekomernog jela, ima snage da se uzdrzi i od zlih misli.

Predstavnici Mitropolije sa Vujanovicima

PREISPITATI USTAVNOST ZAKONA O VERSKIM ZAJEDNICAMA

Podgorica, 22. februara Predstavnici Pravnog saveta Mitropolije crnogorsko-primorske razgovarali su danas sa crnogorskim premijerom Filipom Vujanovicem i predsednikom Ustavnog suda Crne Gore Nikolom Vujanovicem.

Predsednik Vlade Crne Gore rekao je da ce se zaloziti da se postuje zakon i da pripadnici Ministarstva unutarasnijih poslova sto odgovornije obavljaju svoje zadatke, narocito kada je u pitanju imovina i svestenstvo Mitropolije crnogorsko-primorske.

U razgovoru sa Nikolom Vujanovicem, clanovi Pravnog sveta izlozili su pravne, statusne i imovinske probleme sa kojima se susrece MitropĐolija.

Predsednik Ustavnog suda Crne Gore istakao je da ce Ustavni sud u dogledno vreme preispitati ustavnost Zakona o pravnom pološanu verskih zajednica, o cemu je inicijativa vec pokrenuta.

Ukoliko se pokaze njegova neustavnost, za sta postoje pretpostavke, to ce automatski pokazati i nezakonito formiranje sekte koja sebe naziva crnogorskom pravoslavnom crkvom.

Sa konferencije za novinare saveznog ministra vera

VERONAUKA JE OSNOVNO LJUDSKO PRAVO

Ministar vera u Saveznoj vladi prof. dr Bogoljub Sijakovic odrzao je juce konferenciju za novinare na kojoj je govorio o radu saveznog Ministarstva vera u prethodnih 100 dana, uz napomenu da su pravo na veroispovest i citav korpus ljudskih prava u nasoj zemlji u nadleznosti republika. Iako je ustavna pozicija ogranicavajući faktor za angazman ovog saveznog ministarstva, dr Sijakovic je naglasio da se korpus verskih prava ne moce svesti u republicke i lokalne okvire, sto je, uostalom, i u suprotnosti sa onim sto rade razvijene evropske zemlje resavajući verska i ostala ljudska prava na nivou Evropskog parlamenta.

Uprkos ogranicavajućoj ustavnoj poziciji, Ministarstvo vera se u prethodnom periodu bavilo pripremama za donosenje problemskog zakona koji bi na civilizovan način uredio odnos crkve i drzave, pripremama za povratak veronauke u nase

skole i pripremanjem zakona kojim bi verskim zajednicama bila vraćena oduzeta imovina, rekao je dr Sijakovic. Obrazlazući da sadašnji ustavi, i savezni i oba republička, vrlo načelno govore o slobodi veroispovedanja ("nema smisla načelno ni dozvoliti, ni zabraniti da li će neko da veruje"), ministar vera je podsetio da "ne postoji precizno jemstvo kako to pravo na ispovedanje i ostvariti". Zato bi zakonom čija se izrada priprema trebalo propisati ne samo položaj, prava i obaveze verskih zajednica, nego i obaveze države prema njima, rekao je dr Sijakovic.

Veronauka ljudsko pravo

Kod povratka veronauke u naše škole jedna stvar je nepobitna, rekao je ministar Bogoljub Sijakovic, a to je da je veronauka ljudsko pravo i kao ljudsko pravo određena je u citavom nizu međunarodnih pravnih akata. Podsećajući na jedan od najnovijih dokumenata te vrste, završni dokument KEBS-a održanog u Kopenhagenu 1990. godine, on je objasnio da se u njemu govori "o prirodnom pravu roditelja da vaspitavaju svoju decu u duhu svoje vere i u javnim školama".

"Veronauka je državno jemstvo prava na veroispoved, a da li će roditelji koristiti to pravo stvar je njihovog izbora i odgovornosti", rekao je Sijakovic, napominjući da se kod nas to pravo problematizuje. To čine čak i oni koji su tu da štite ljudska prava, a ipak dovode u pitanje povratak veronauke iako im mora biti poznato da u Helsinkiju, gde živi samo 1,2 odsto pravoslavnih, u državnim školama postoji i pravoslavna veronauka, rekao je dr Sijakovic.

Iznoseći stav ministarstva čijim radom rukovodi o još jednom "akutnom i komplikovanom problemu", o povratku imovine koja je oduzeta Srpskoj pravoslavnoj crkvi i ostalim verskim zajednicama u našoj zemlji, ministar je napomenuo da bi donošenje takvog zakona bilo jednostavno, ali je komplikovana procedura njegovog ostvarivanja s obzirom na to da je od vremena oduzimanja pomenute imovine prošlo šest decenija. Uprkos teskocama u ostvarivanju, rekao je on, ne treba da zaboravimo obavezu da je ne samo potrebno ispraviti nepravdu, nego i nadoknatiti štetu. Samo Srpskoj crkvi oduzeto je 1200 zgrada, budžet je smanjen 36 puta, veliki broj sveštenika je bukvalno pobijen, pa je na nama velika obaveza da zadovoljimo načelo pravde i nadoknadimo materijalnu štetu, naglasio je dr Sijakovic.

Osim pokretanja inicijative za izradu pomenuta tri zakona, Ministarstvo vera se u prethodnih 100 dana bavilo i mnogim drugim pitanjima i aktivnostima, a jedna od njih je i komunikacija sa predstavnicima verskih zajednica u saveznoj državi. Iz iskustava stecenih na osnovu direktnih kontakata sa zvaničnicima osnovnih verskih zajednica kod nas, rekao je dr Sijakovic, jasno je da "nijedna verska zajednica nije problem i prepreka za zajednički život u ovoj zemlji, jer svi ljudi koji su čvrsto utemeljeni u svojoj veri spremni su da uvažavaju i veru drugih", naglasio je ministar vera.

Zastiti sakralne objekte na Kosmetu

Govoreći o međunarodnim aktivnostima saveznog Ministarstva vera, prof. dr Sijakovic je posebno govorio o nastojanjima da se svetska kulturna javnost uključi u spasavanje i zaštitu sakralnih objekata na Kosovu i Metohiji koji su ozbiljno ugroženi, a deo su svetske kulturne baštine. Slisan problem pojavio se i u Crnoj Gori, gde je Mitropolija crnogorsko-primorska izložena već duže vreme ataku samozvane grupe koja sebe naziva crnogorskom pravoslavnom crkvom, uprkos tome što je nju utemeljila policijska stanica na Cetinju, a Mitropoliju Sveti Sava pre 800 godina. Na žalost, ova samozvana grupa koja nema nikakve veze sa crkvom uživa podršku crnogorskih vlasti i državnih medija, koji veru zloupotrebljavaju u političke svrhe, rekao je Sijakovic.

Odgovarajući na novinarska pitanja, savezni ministar vera je kazao da, što se tiče problema nastalog u vezi sa eparhijom SPC u Svajcarskoj, prof. dr Bogoljub Sijakovic je rekao da Ministarstvo pomenuti problem još ispituje, tako da nema sve informacije o onome o čemu mediji javljaju, ali je izvesno da je "vladika Konstantin u više navrata nastupao ekumenski", da je poznato da je deo problema nastao zbog takozvanog crkvenog poreza koji je i u Svajcarskoj uziman od pravoslavnih vernika, ali nije ustupan Pravoslavnoj crkvi, kao i da se "u svakom slučaju ne radi o crkvenoj upravi nad Srpskom pravoslavnom crkvom, kako je objavljeno u medijima", naglasio je ministar vera u Saveznoj vladi prof. dr Bogoljub Sijakovic na jučerasnjoj konferenciji za novinare.

Mirjana Kuburovic

Pokusaj otmice nekretnine srpske crkve u Splitu

PRETNJE MINIRANJEM I UBISTVOM

Zagreb, 25. februara Zbog pokusaja otimanja prostorija u sastavu pravoslavne crkve u Splitu preksinoć je došlo do teskog incidenta u kojem je morala da intervenise i policija. Kako je mesna policija pokušala da zataska taj slučaj, jer o njemu nije bilo ni reci u redovnom izveštaju koji se predocava novinarima, o tome ih je upoznao Jovan Grkinic iz Srpske pravoslavne opštine u Splitu.

"Sve je počelo kada je izvesni gospodin P. svojevremeno nezakonito usao u naš prostor, a mi smo uspeli da dokazemo da on u tom prostoru - koji je deo naše crkve - nema šta da traži. U petak posle podne taj je gospodin provalio u naš prostor i stavio svoju bravu. Čim smo to primetili nekoliko nas usli smo sa straznje strane, ali neko od provalnika koji je tu bio na strazi javio je nekom svom kolegi i nakon toga su nam rekli da je unutra bomba i da ćemo odleteti u zrak. Nastala je panika, izašli smo, a pre toga nazvali smo policiju. Stigli su pirotehničari sa psima, ali je na sreću utvrđeno da unutra nije bomba" - izjavio je novinarima Grkinic i napomenuo:

"Odmah posle toga pred vratima crkve se pojavio dotični gospodin P. s dvojicom svojih kolega. Vikao je da će minirati i nas i našu imovinu, pretio smrću i slično, a podupirao ga je još jedan čovek. Pred crkvom je zavladao prava atmosfera linca, jer su se spomenutoj trojici u pretnjama i vredjanju pridružili i građani koji su se tu zatekli. Vikali su da nas treba zaklati, da necemo još dugo i tome slično" - navodi Grkinic, inace rođeni Splicanin, posebno ogorčen što se niko od naisalih građana nije usprotivio tim primitivnim sovunističkim ispadima. "Na sreću, tu je bila policija kojoj smo ponovo pokazali dokumente u kojima piše da smo u pravu" - dodao je on.

Nije poznato da li je mesna policija podnela prijavu po službenoj dužnosti protiv bilo kojeg od ovih izgređenika, koji su javno pretili ugrožavanjem života i imovine onima koji su imovinu Srpske pravoslavne crkve u Splitu samo branili od

pokusaja otimacine.

R. Arsenic

Vaseljenski patrijarh za makedonski mesecnik "Prelaz"

KO ODLUCUJE O PRIZNANJU "MPC"?

BEOGRAD, SKOPLJE, NIS- Vaseljenski patrijarh Vartolomej izjavio je u petak da on treba da odluci da li ce "Makedonskoj pravoslavnoj crkvi" biti priznata autokefalnost, a ne patrijarh srpski gospodin Pavle. Carigradski patrijarh je u razgovoru za prvi broj skopskog mesecnika "Prelaz" rekao da ce, "ako ljubav prema Hristu bude stavljena na prvo mesto", biti pronadjeno istinsko resenje za "MPC", koja se samovoljno odvojila od SPC pre vise od 30 godina.

Na pitanje da li "MPC" ispunjava uslove da joj bude priznata autokefalnost, patrijarh Vartolomej je odgovorio da nije dobro u crkvenim diskusijama, dok one traju, pominjati bilo kakvo resenje kao konacno.

Sinod "MPC" je odlucio pre nekoliko dana da razgovore o priznavanju autokefalnosti pocne i sa vasseljenskim patrijarhom.

To medjutim, ne znaci da ce biti prekinut dijalog o tom pitanju i sa SPC, naglaseno je u saopstenju sinoda "MPC".

Medjutim, clan petoclane delegacije SPC, koja je nedavno razgovarala s predstavnicima "MPC", vladika niski Irinej izjavio je za "Glas" da "ne veruje u pisanje skopskog mesecnika".

"To su njihove price, bilo bi iznenadjujuce kad bi vasseljenski patrijarh tako nesto izjavio", rekao je vladika Irinej.

P. PASIC

Kod sela Lucane

POKUSAJ OTMICE NEBOJSE COVICA

Dva Albanca su na prevaru odvela potpredsednika Vlade Srbije i njegov tim na punkt gde su bili na nišanu ekstremista. - Brzom intervencijom specijalnih jedinica Covic je izvucen sa opasnog mesta

Bujanovac, 22. februara Samo zahvaljujuci efikasnoj intervenciji pripadnika specijalnih jedinica policije, jutros je sprecen nemili incident – pokusaj otmice dr Nebojse Covica, potpredsednika republicke vlade i predsednika Koordinacionog tela za opstine Bujanovac, Presevo i Medvedja.

Kako je saopsteno u vladinom pres-centru u Bujanovcu, jutros su dva Albanca dosla u Koordinaciono telo da prijave navodna maltretiranja kojima su bili izloženi. Na ovu prijavu, Nebojsa Covic i njegov tim krenuli su na lice mesta. Tamo su upali u klopku, tacnije naisli na unapred planirani pokusaj otmice potpredsednika Covica uz likvidaciju ostalih clanova tima, na punktu kod sela Lucane.

Sve vreme tokom ove isplanirane akcije albanskih ekstremista, i to se saznalo, Covic i clanovi tima bili su na snajperskom nisanu tzv. Oslobodilacke vojske Preseva, Medvedje i Bujanovca.

Pravovremenom intervencijom pripadnika specijalnih jedinica policije svaka opasnost je otklonjena.

Ova provokacija albanskih ekstremista samo je jos jedan dokaz ozbiljnosti situacije i opasnosti kojima su izloženi svi oni koji zive na ovom podrucju.

Verujemo da ce se uskoro omoguciti pocetak dijaloga i normalizacija zivota u Pcinjskom okrugu, kaze se u saopstenju vladinog pres-centra, bez detaljnijih pojedinosti o jutrosenjem nemilom incidentu.

U Skoplju potpisan Sporazum o razgranicenju SRJ i Makedonije

ALBANSKI TERORIZAM PRETNJA MIRU U REGIONU

SKOPLJE (Beta) - Predsednik Makedonije Boris Trajkovski i predsednik SRJ Vojislav Kostunica potpisali su u petak u Skoplju Sporazum o razgranicenju izmedju SRJ i Makedonije, koji su u cetvrtak parafirali sefovi MIP-ova Goran Svilanovic i Srdjan Kerim.

Sporazum je potpisan na margini dvodnevno samita sefova drzava i vlada Procesa za saradnju u jugoistocnoj Evropi. Potpisivanje sporazuma je jasna poruka da granice treba da budu cvrste i nepromenjive i istovremeno otvorene", izjavio je povodom potpisivanja Sporazuma Kostunica, uz ocenu da je potpis jedan od najvaznijih momenata ne samo na samitu nego i u odnosima Makedonije i SRJ.

Potpisivanju Sporazuma, koje je propraceno otvaranjem sampanjca, prisustvovao je i Visoki predstavnik EU za spoljna i bezbednosna pitanja Havijer Solana.

Predsednik Kostunica je u petak u Skoplju pozvao medjunarodnu zajednicu da "preduzme energicne korake u pravcu sprecavanja nove krize u jugoistocnoj Evropi".

U govoru na prepodnevnoj sednici samita Procesa za saradnju u jugoistocnoj Evropi, u Skoplju, Kostunica je medju tim koracima naveo reviziju kopnene zone bezbednosti na jugu Srbije i punu saradnju SRJ snaga bezbednosti i VJ s Unmikom i Kforom, ubrzani povratak izbeglica i raseljenih na Kosmet i punu saradnju zemlja regiona u osudi i borbi protiv terorizma, ilegalnog prometa oruzja, narkotika, migranata i svih drugih oblika kriminala.

Kostunica je ocenio da najvecu pretnju miru i stabilnosti u regionu predstavlja eskalacija albanskog secesionizma i terorizma na Kosmetu i jugu Srbije rekavsi da "taj secesionizam neposredno ugrozava SRJ, ali i sve okolne zemlje", te da terorizam direktno ugrozava i diskredituje misiju Unmika i Kfora, odnosno celokupan koncept medjunarodne zajednice u resavanju kosovske krize.

Svoju zabrinutost zbog delovanja ekstremista na jugu Srbije izrazili su domacin Trajkovski, ali i albanski premijer Ilir Meta koji su posle sastanka izrazili nadu da ce biti preduzete sve neophodne mere, ukljucujuci i pomoc medjunarodne zajednice, kako bi se citav region bezbednosno stabilizovao.

Trajkovski je rekao da podrzava Rezoluciju 1244, ali i sve mere Beograda da demokratskim sredstvima resi problem, koji je nastao kao posledica "etnicki motivisanog ekstremizma". Drugim danom samita, u petak, predsedavao je predsednik

Trajkovski, a medju njegovim glavnim temama bila je kriza na jugu Srbije.

Albanci nece da osude nasilje?

Politicki direktori MIP-ova ucesnica samita okoncali su konsultacije o završnom politickom dokumentu skupa. Medjutim, u petak je do zaključenja ovog izdanja, bilo neizvesno da li ce dokument potpisati i albanska delegacija koju predvodi Meta. Albanci su, naime, nezadovoljni nekim kljucnim ocenama o kojima su se slozile sve ostale delegacije, a radi se o osudi albanskog nasilja na Kosovu i jugu Srbije. U politickom dokumentu samita takodje se govori o odnosima u SRJ federaciji - srpske i crnogorske vlasti pozivaju se da nadju zajednicki prihvatljivo resenje i naglasava se "znacaj izbegavanja jednostranih akcija, koje bi mogle da ugroze pregovore". Fonet javlja da se šef albanskog MIP-a Paskal Milo protivi nacrtu deklaracije zbog toga sto se u njoj Albanci koji izvode napade u Presevskog dolini nazivaju teroristima.

Zasto Mejdani nije dosao

Albanski predsednik Redzep Mejdani, koji je trebalo da predvodi delegaciju svoje zemlje u Skoplju nije dosao pa je predvodi premijer Ilir Meta. U dobro obavestenim diplomatskim izvorima u Skoplju, izostanak Mejdanija se tumaci ljevovim "strahom od samita". Tvrdi se, naime, da se Mejdani ne slaze s terminom "albanski teroristi na jugu Srbije", koji se na samitu u Skoplju gotovo redovno koristi.

Ostro upozorenje EU

EU je uputila ostro upozorenje kosovskim Albancima, pozvavši ih da osude i prekinu nasilje nad Srbima, posto ce se, u suprotnom, suociti s medjunarodnom izolacijom. Komesar EU za spoljne poslove Kris Paten izjavio je u Skoplju da lideri i obicni gradjani treba da se oglase i deluju protiv napada koji su pogodili Kosovo. "Vreme je za svakog kosovskog lidera, svakog Kosovara, da zauzme stav - vreme je za napustanje tihe indiferentnosti, da se jasno da do znanja da necete tolerisati nasilje, vreme je da se suprotstavite i stavite van zakona pocinioce", rekao je Paten.

SRJ odmrzla clanstvo, BiH primljena u Proces

Predsednik Kostunica i predsedavajući Predsedništva BiH Zivko Radisic potpisali su u Skoplju Deklaraciju o prihvatanju Povelje o dobrosusedskim odnosima, stabilnosti, bezbednosti i saradnje u Jugoistocnoj Evropi. Tim cinom SRJ je i zvanično "odmrznuto" članstvo u Procesu cime je od juce postala punopravan član te regionalne institucije. BiH je, takodje, postala punopravni član Procesu, u kome je do sada imala status posmatraca.

Kompromis o terminima

Završni dokument samita u petak, usaglasen je nalazenjem kompromisnog resenja, posto je formulacija o osudi albanskog terorizma na jugu Srbije i na Kosmetu zamenjena osudom etnicki motivisanog militantnog ekstremizma. Ucesnici skupa osudili su nasilje nad Srbima ne izbegavajući da kazu da je rec o albanskom terorizmu. Posebno je bilo zapazeno izlaganje Krisa Patena za koje je receno da se ne pamti da je neki predstavnik EU tako govorio o krizi na jugu Balkana, direktno za to okrivljujući albanske ekstremiste.

MUP Makedonije saopstio

OKRSAJ KOD TANUSEVACA

SKOPLJE (Beta) 27.02.2001.- Ministarstvo unutrasnjih poslova Makedonije i Ministarstvo odbrane potvrdili su u utorak uvece da se u pograničnom selu Tanusevci vodi oruzani okršaj izmedju makedonskih snaga bezbednosti i naoružane uniformisane grupe.

MUP Makedonije saopstava da je oruzani incident započeo u ponedeljak popodne kada su naoružane uniformisane osobe pucale iz pravca sela Tanusevci na pripadnike makedonske policije i vojske na karauli "Tanusevci".

NAPAD NA POLICAJCE

BUJANOVAC (Beta) 27.02.2001. - Napad albanskih ekstremista na pripadnike MUP-a na vrhu Sveti Ilija, šest kilometara zapadno od Vranja, završen je u ponedeljak uvece u 19.45.

Tokom napada, koji je počeo u 18.20, ekstremisti su ispalili sedam minobacackih projektila.

Policija je odgovorila na vatru, a medju pripadnicima MUP-a nije bilo povredjenih.

Kradljivci iz Albanije pustose pogranična sela u Makedoniji

PLJACKAJU BEZ RAZLIKE I ALBANCE I MAKEDONCE

SKOPLJE (Beta) - Iz Albanije u Makedoniju svakodnevno ulaze naoružane grupe i pustose pogranična sela i grad Debar, piše skopski "Dnevnik" pozivajući se na izjave lokalnog stanovništva.

Zitelji pograničnih sela Dolno i Gorno Kosovrasti, Zirovnica, Otisani, Bomovo, Spas i Dzepciste u okolini Debra kazu da je za poslednjih 10 dana zabeleženo 20 oruzanih kradja koje su izvrsile grupe koje ilegalno dolaze iz Albanije.

"Kradljivci imaju svoje jatake u Makedoniji, koji ih obaveste koja je kuca prazna ili koja je porodica bogatija, i onda oni idu u akciju", rekao je listu Adem D. iz Debra, koji se zali da su njegovom bratu ukrali 500 ovaca i prebacili ih preko granice.

Zitelji Debra kazu da kradljivcima iz Albanije nije vazno da li je neko Albanac ili Makedonac, vec ima li imovinu. "Kad reka Drim presusi kroz njeno korito dolaze kamionima i tako se prenosi ukradena roba", pricaju mestani, dodajuci da granica nije bezbedna, jer su se, kako kazu, granicari povukli na karaule, a policija koja cesto hvata lopove ne zeli da ulazi u konflikt s njima. U MUP-u navode da su motivi ovih kradja ekonomske, a ne politicke prirode.

SAD I EU OSUDILI NASILJE

BRISSEL (Beta) - SAD i EU saopstili su u ponedeljak da ce nastaviti da podrzavaju napore usmerene ka izgradnji demokratskog Kosova, ali su ostro osudili "ekstremisticka divljanja", kao sto je bio bombaski napad na srpski konvoj kod Podujeva 16. februara.

SAD i EU su naglasili da se demokratsko Kosovo ne može izgradjivati na netoleranciji, etničkoj mrznji i terorisanju nevinih ljudi.

Odlukom Hansa Hekerupa

RAMUS HARADINAJ U PAVK

Pristina - Civilni administrator UN za Kosovo Hans Hekerup kooptirao je u Prelazno administrativno vijeće Kosova i lidera Alijanse za budućnost Kosova Ramusa Hajradinaja, javili su pristinski mediji na albanskom jeziku.

Odluka je obrazložena time što je Alijansa za budućnost Kosova, treća po snazi partija u pokrajini, koja je na oktobarskim lokalnim izborima osvojila oko šest odsto odborničkih mjesta, čime je stekla uslov da ima predstavnika i u PAVK-u. Osim Hajradinaja, u PAVK-u su lider DPK Hasim Taci i lider DSK Ibrahim Rugova, te Rada Trajković kao posmatrač u ime SNV Kosova i Metohije. (Srna)

Odluka Savezne Vlade

POLITICKI PLAN ZA KOSOVO I METOHIJU

Kfor i UNMIK preduzeli niz akata bez konsultovanja sa Saveznom vladom, nije izvršena demilitarizacija OVK, a regrutuju se i naoružavaju nove terorističke grupe – kaže se u saopštenju

Savezna vlada odlučila je juče da, zajedno s predsjednikom SRJ i obe republike članice, definiše kompletan politički plan za prevazilaženje veoma teške i dramatične situacije na Kosovu i Metohiji, konstatovano je na jučerasnjoj sednici.

Nezadovoljavajuće stanje na Kosovu i Metohiji, posebno bezbednosno, rezultat je neefikasnog rada UNMIK i nesprovođenja Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN - konstatovano je na sednici Savezne vlade, kojom je predsedavao premijer Zoran Djindjić.

Kfor i UNMIK preduzeli su niz akata bez konsultovanja sa Saveznom vladom, čime su odstupili od stava Rezolucije o suverenitetu i teritorijalnom integritetu SR Jugoslavije. Nije izvršena demilitarizacija OVK, a regrutuju se i naoružavaju nove terorističke grupe.

Nisu obezbeđeni sigurnost ni osnovna ljudska prava građana, pre svega Srba i drugih nealbana. Ne sprovodi se obećana ekonomska i socijalna obnova.

Sve to je doprinelo veoma teškoj i dramatičnoj situaciji na Kosovu i Metohiji. Stoga će Savezna vlada, zajedno s predsjednikom SRJ i obe republike članice, definisati kompletan politički plan za prevazilaženje ove situacije, navodi se u saopštenju Saveznog sekretarijata za informisanje.

O (zlo)upotrebi intelektualaca: Dusan Batakovic, istoricar

POTREBNA NAM JE KATARZA

Moramo da razlučimo šta je u prošlosti bilo dobro a šta loše i da damo upečatljive primjere kako ne treba raditi i kako se sposobnosti naše intelektualne elite mogu najbolje iskoristiti. Treba napraviti jasnu razliku između korisnog i štetnog rada elite na nacionalnim poslovima

Knjige historičara Dušana Batakovića mogle bi vas dovesti u zabludu ako samo na osnovu njih pokušavate da 'procitate' i autora. Istraživač novije nacionalne historije, Dusan Batakovic nikako ne spada u red intelektualaca koji su dozvolili da njihovo djelo bude (zlo)upotrijebljeno u prethodnih deset godina Miloševićevog režima. Iako su njegove knjige ponekad korisne u dnevno-političke svrhe, sam Batakovic u svojim javnim nastupima nije dozvoljavao manipulaciju činjenicama do kojih je dolazio. Zahvaljujući ogromnom istraživačkom radu na historiji Kosova i Metohije, 1998. godine predložio je njegovu kantonizaciju, što je dovelo do velikih polemika u javnosti. U tom trenutku iza njega su stajale knjige:

'Savremenici o Kosovu i Metohiji 1852-1912' (1988), 'Decansko pitanje' (1989), 'Kosovo i Metohija u srpskoj historiji' (1989), 'The Kosovo Chronicles' (1992) i 'Kosovo (La spirala de la haine) (1993). Knjigom 'Kosovo ...' počinje Batakovićevo saradnja sa izdavačem iz Lozane, 'L'Age d'Homme' koji će objaviti i 'Yugoslavie Nations, Religions, Ideologies. Preface d'Annie Kriegel' (1994) i 'Nova historija srpskog naroda' (2000. godine).

Saradnik Balkanološkog instituta SANU, docent na Filozofskom fakultetu u Beogradu (doktorirao na Sorboni tezom 'Francuska i stvaranje parlamentarne demokratije u Srbiji (1830-1914) i predsjednik Vijeća za demokratske promjene, Dusan Batakovic će svoj angažman na polju nauke zamijeniti diplomatskim angažmanom kao ambasador u SRJ i Grčkoj. Stoga razgovor o (zlo)upotrebi intelektualaca i počinjemo pitanjem o razlici između pozicije angažovanih i politički angažovanih intelektualaca.

- Naravno da razlika postoji. Intelektualci koji su neposredno angažovani u politici snose odgovornost za rezultate te politike, dok ovi drugi imaju pravo da sa svoje nezavisne pozicije tu vlast kritikuju. Međutim, tu je važno da se u direktnom sučeljavanju argumenata, umesto dosadašnjeg etiketiranja, vrednuju potezi koji se povlače. Intelektualci nisu ni na jedan način amnestirani od odgovornosti, ali je ona veća kod onih koji su deo vladajuće strukture i neophodno je, baš zato, da ostanu u komunikaciji sa kritički nastrojenim delom inteligencije i da stalno imaju naculjene uši za njihove kritike i korisne predloge.

Kada sam vam predložila ovaj razgovor, rekli ste da je to velika tema?

-To jeste velika tema. Intelektualci nisu ljudi koji su samo stručnjaci u svojim domenima, nego su to oni visokoobrazovani ljudi koji daju savete, preporuke i svojim ličnim primerom pomazu da se zaštite državni, nacionalni i ekonomski interesi sopstvene zemlje. Ako to ne možemo da usvojimo kao minimum koji je potreban svakom intelektualcu, onda je teško govoriti o intelektualcima uopšte. Znači, to nisu samo stručnjaci, nego ljudi koji humanističkim, demokratskim i liberarnim nacelima pomazu poboljšavanju opstih društvenih i političkih okolnosti. To je kod nas, nažalost, bio predmet manipulacije. Postojala je jedna podanička psihologija u delu inteligencije sa kojom treba

sto prekinuti. Intelektualci su tu da kritikuju sve sto se desava, da daju preporuke kako se neki problem moze resiti i da pomazu u onome sto je ovde od prevashodne vaznosti - da se podigne politicka kultura. Ljudi su do sada mislili da, ako je neko obrazovan i sposoban u svom poslu, on je istovremeno sposoban i da se bavi politickim radom. To uglavnom nije slucaj. Bez obzira na strucnost u profesiji, horizonti intelektualaca treba da budu prozeti demokratskim i liberalnim nacelima, kako je i bilo u nekim sretnijim vremenima, kad je ovde postojala Kraljevina Srbije. Zbog toga u nasem narodu, koji nema mnogo takvih intelektualaca, treba da stvaramo profil ljudi koji ce u sebi spajati najbolje nacionalne i demokratske osobine.

Mnogi intelektualci, a medju njima i veliki broj istoricara, snazno su podrzali Milosevicev nacionalni program krajem osamdesetih. Danas se to stavlja pod lupu i ne pravi se neka veca razlika izmedju podrške tom programu i podrške samom Milosevicu. Da li nam je to neophodno?

-Nama je u svakom slucaju potrebna katarza. Moramo da razlucimo sta je u proslosti bilo dobro a sta lose, i da damo upečatljive primere kako ne treba raditi i kako se sposobnosti nase intelektualne elite mogu najbolje iskoristiti. Mislim da treba napraviti jasnu razliku izmedju korisnog i stetnog rada elite na nacionalnim poslovima. Bilo je tu mnogo zabluda i nesporeda, ali je bilo i ljudi koji su dobro profitirali, namecuci se kao neka vrsta nacionalne elite koja odlucuje u ime citave nacije. Fakticki su samo pokrivali pogresnu politiku Slobodana Milosevica. Mislim da je zbog toga za ovu sredinu presudno vazno da razluci zito od kukolja i da nadje novu sintezu izmedju toga sto je opstehoristan drustveni rad, a sta je zloupotreba intelektualaca u sasvim prizemne partijske svrhe. Sadasnji nosioci vlasti moraju da zauzmu uravnotezen stav o tom pitanju. Nama ide naruku cinjenica da se struktura vlasti promenila - ovo je demokratska vlast koja ce biti kritikovana uvek kad za to ima potrebe.

Za sada ostrica kritike je uglavnom usmjerena na intelektualce, a u prvom redu na institucije kao sto je SANU?

- Akademija nauka je slozena institucija koja je bila polarizovana citavo vreme. Tu se ne moze zauzeti stav o kolektivnoj ,odgovornosti' te vrlo stare i vrlo ugledne institucije. Ona je uvek bila podeljena na krilo koje je podrzavalo vlast i krilo koje je tu vlast osporavalo. Tu svako, u skladu sa svojom ulogom, treba ponovo da bude vrednovan.

Ko ce to vrednovati?

- Javnost. Neko ce sestiti i napisati i doktorsku disertaciju u kojoj ce biti analizirani postupci i izjave i videce se kako se ko u odredjenim situacijama ponasao. Mislim da je mnogo ljudi bilo u zabludi, dok je samo mali broj imao i koristi. Ne mozemo zanemariti cinjenicu da je u vise navrata polovina clanstva SANU potpisivala peticije u kojima su osudjivana gusenja demokratskih sloboda i osporavane politicke odluke vrha u poslednjih trinaest godina. Zbog toga ne mozemo ici na kolektivnu ocenu nego na individualnu odgovornost.

Stalno pominjemo korist. Cinjenica je da su intelektualci u poslednjih trinaest godina, prije svega, materijalno unizeni.

Koliko vremena je potrebno da im se vrati dostojanstvo i mjesto u drustvu koje zasluuju?

- Nezavisnost intelektualaca zavisi pre svega od sposobnosti ovog drustva da se demokratizuje, a zatim i da im obezbedi primanja saglasna njihovim polozajima i znanjem. Nije normalo da profesor univerziteta ima platu kao sekretarica u uspesnijoj privatnoj firmi. Drzava mora da uvede jedinstven poreski sistem, cija ce naplata omoguciti intelektualcima zaposlenim u drzavnim institucijama adekvatno nagradjivanje, a to ce, opet, uticati na nezavisnost njihove pozicije. Tek tada ce intelektualci moci zaista da se bave naukom, a potom i da budu nepotkupljivi kriticarci vlasti.

Svetlana JAJIC

Srpski jezik na Kosovu i Metohiji danas (2)

OBISTINJENA STRAHOVANJA

Rastur kosovskometohijskih govora, uzrokovan najnovijim masovnim pokretom stanovnistva, dijalektolozima tek predstoji da izuce.- Ostaje da se vidi hoce li se dva dijalekta, u dogledno vreme, iole u reprezentativnom broju govornika, vratiti svojim izvoristima

Etnicka slika juzne polovine Metohije u celini je porazavajuca. Navescemo samo neke lokalitete koji su po govornim karakteristikama svojevremeno privlacili narocitu paznju proucalaca prizrensko-juznomoravskog dijalekta. U selima Sredacke Zupe brojcani zastupljenost Srba danas izgleda ovako: Gornje Selo - 1, Bogosevce - 15, Planjane - 13, Musnikovo - 60, Drajcici – izmedju 30 i 40, Civinjane nijedan. U Djakovici odoleva cetvoro Srba medju zidovima nedovršene crkve i jedna starica u svojoj kuci. Kuriozitet predstavljaju Orahovac i Velika Hoca sa ukupno 1.400 zitelja koji jos opstaju u srcu Metohije.

Rastur kosovsko-metohijskih govora, uzrokovan najnovijim masovnim pokretom stanovnistva, dijalektolozima tek predstoji da izuce. Ostaje da se vidi hoce li se dva dijalekta u dogledno vreme, iole u reprezentativnom broju govornika, vratiti svojim izvoristima, ili ce se trajno "poskitati". U slucaju poslednjeg, na koje ce lokalne jezike vrsiti uticaj i od kojih ce preuzimati dodatne osobenosti. Starosedelacka srpska populacija slivala se u Maticu iz svih putnih pravaca. Domacinstva iz suvorecke opstine, te djakovickog i prizrenskog kraja, u vecini su kretala preko Kraljeva i Prokuplja, sto ostavlja mogucnost ponovnog mesanja sa nosiocima drugacijih dijalekatskih tipova, pa samim tim i redukovanja vlastitih govornih specificnosti.

Vise ne postoji "jezik grada"

Doseljenicko stanovnistvo, a sa njima i jedan broj srodnika starinaca iz severne Metohije, poslo je uglavnom u pravcu Crne Gore i stiglo do Jadranskog mora. Doseljenici muslimani odlazili su najcesce ka Novom Pazaru, Beranama, Bihoru, Bijelom Polju. S obzirom da su, ziveci u Metohiji, poprimili dosta od autohtonih govora, pitanje je kako ce se, pre svega, mlađi Crnogorci i muslimani iznova uklapati u jezik svojih dedova. Nadalje, izgnanici koji su se zaustavili u kosmetkim enklavama (Sirinicka Zupa, Gračanicki srez) nuzno se moraju snalaziti u sredini razlicitih dijalekatskih obelezja.

Konacno, koliko ce starinaca muslimanske vere odoleti albanizaciji. Ono zbog cega je profesor Ivic strahovao, sve je

cestalija pojava.

Kakva je situacija na planu socijalno uslovljene jezičke raznolikosti, koju D. Skiljan naziva još vertikalnom stratifikacijom jezika (D. Skiljan: Od horizontalne k vertikalnoj stratifikaciji jezika. Nase teme 6, Zagreb, 1980), i gde je tu nas standardni sistem. Svi važniji jezički procesi koji presudno utiču na opšti jezički razvoj u urbanim su aglomeracijama – piše D. Jović (D. Jović: Književni jezik i urbani idiom. Jezik u savremenoj komunikaciji; Centar za marksizam Univerziteta u Beogradu, 1983). Ovakve i slične konstatacije obično se potkrepljuju nizom činilaca, kao što su: brojnost gradskog stanovništva, njegova otvorenost i pokretljivost, razvijenost školstva, sredstava za masovnu komunikaciju itd. Dotični faktori, ne samo da stimulišu slojevitost i funkcionalnu razudjenost jezika, već u dobroj meri utiču na njegovo normativno oblikovanje. Ako kažemo da na najvećem delu Kosmeta danas ne funkcioniše nijedna od navedenih pretpostavki, onda je moguće zamisliti s čime raspolaže naš jezik u celini, a napose njegov standardni izraz.

Skoro je nezamislivo, ali, kada je reč o srpskom jeziku, sirom Pokrajine više ne postoji fenomen “jezik grada”, pa V. Labov, R. Bugarski, D. Jutronic-Tihomirović, D. Jović i drugi, u tom domenu interesovanja, zasad ovde ne bi imali nikakva posla.

Odjednom i - “bosanski”

Srpski jezik na Kosovu i Metohiji preko noci je izgubio intelektualnu bazu. Iz gradova, izuzev dela Mitrovice i malobrojnih mesta na severu, zajedno sa stanovništvom prognane su i sve škole na srpskom jeziku - od osnovnih do visokih. Preostalu decu odvoze na nastavu u sela - enklave uz pratnju oklopnih transportera. U tamosnjim, pak, školama osnovni problem predstavlja deficit obrazovnog nastavnog kadra. Desava se, između ostalog, da nastavu iz francuskog “realizuje” priučeni inženjer, što mora imati posledice i na relevantna sticanja znanja iz maternjeg jezika. Svesni datih okolnosti, i posebno psihicke napetosti učenika, pojedini roditelji iz Pristine, na primer, šalju decu u Laplje Selo, ne radi sticanja adekvatnog obrazovanja, već da ih izvedu iz celodnevnog zatocenja i omoguće im susret s vrsnjacima. Napominjemo da bi naročitu pažnju zasluživalo istraživanje psiholoskih posledica decijeg tihovanja u Pristini i njegovih tragova u jeziku decaka i devojčica.

Nemali paradoks je, svakako, i to da srpski jezik za jedan deo govorne populacije u Pokrajini odjednom postane bosanski. Naime, muslimani su, uglavnom, ostatku dece, škole preimenovali u bosnjanjke i preuzeli programe Republike Bosne i Hercegovine. Tako će učenici čiji se jezik do juče ni po čemu nije razlikovao od jezika njihovih vrsnjaka srpske nacionalnosti, morati da savladavaju pravila ijekavice i svake druge (makar i vestacki nametute) principe kodifikacije i standardizacije. Dovoljno je prelistati nedeljnik “Kosovski avaz”, pa se uveriti sa koliko muke to čine čak i oni “najodrasliji”. **(Nastavice se)**

Mitra Reljic (POLITIKA)

Dr Slavenko Terzić, direktor Isto-rijskog instituta SANU, o korenima i posledicama kosovske krize

RAT ZA VELIKU ISLAMSKU ALBANIJU

Uz pomoć NATO i SAD planira se stvaranje islamske velike Albanije koja će biti oslonac za vojno- strategijske i ekonomske interese najmoćnijih sila u jugoistočnoj Evropi

Austrougarska i britanska diplomatija uobličile su 1878. godine velikoalbanski projekt. Lord Edmond Ficomoris izneo je tada tezu da se Albanci u Bitoljskom, Janjinskom, Skadarskom i Kosovskom vilajetu mogu iskoristiti da se stvori “jaka Albanija”. Istovremeno je uočeno da se Albanci mogu iskoristiti i kao “razarajuća sila” u južnoslovenskom prostoru, a pre svega u srpskom etničkom prostoru.

Ovo je deo odgovora direktora Istorijskog instituta SANU dr Slavenka Teržica na pitanje o korenima krize srpsko-albanskih sukoba na Kosovu i u Metohiji i na jugu Srbije.

- Kako tada, tako i između dva svetska rata i tokom Drugog svetskog rata, albanski politički lideri su najčešće, sa izuzetkom Esad Pase i još nekih ličnosti, pristajali da budu proizvedena ruka interesa neke od velikih sila, Austro-Ugarske, Italije, Nemacke ili SAD-a. Njihov cilj je kristalno jasan. Uz pomoć NATO i SAD stvoriti islamsku veliku Albaniju koja će biti oslonac za vojno- strategijske i ekonomske interese najmoćnijih sila - nastavlja Terzić.

Kako je stvorena albanska država?

- U smislu modernih evropskih nacija proces konstituisanja albanske nacije još nije gotov i praktično se odvija pred našim očima. Albanska država stvorena je 1912. godine, 34 godine posle reči predsedavajućeg Berlinskog kongresa 1878. Nemackog kancelara Ota fon Bizmarka, koji je, primajući nekoliko albanskih memoranduma koje su pisale austrougarska i britanska diplomatija, izgovorio “ ne postoji albanska nacija”. Posle 1912. Uobičajene su od jezički, kulturno i verski vrlo heterogenih elemenata, konture albanskog nacionalnog pokreta.

Posto među Albancima nije bilo ni dovoljno snage, niti inteligencije da se prevaziđu razlike, presudnu ulogu odigrala je austrougarska diplomatija, koja se trudila da izvede standardizaciju albanskog književnog jezika. Austrougarska je forsirala i teoriju o ilirskom poreklu Albanaca, koju su oni potom zdušno prihvatili. Na toj osnovi se poslednjih pedesetak godina konstituisao i panilirski albanski program.

Da li SAD na tlu Balkana stvaraju novu, albansku državu, otimanjem teritorija od okolnih zemalja da bi ujedinjenoj Evropi stavili “noz pod grlo”, odnosno državu koja će biti u većitom sukobu sa susedima?

- Dosadašnja administracija SAD podržavala je i vojnički i ekonomski i na razne načine projekat velike Albanije koji se već više od 120 godina ostvaruje sa manjim ili većim intenzitetom etničkim ciscenjem, prvo slovenskog i grčkog stanovništva u samoj Albaniji, a zatim i okolnim državama u kojima živi albanska nacionalna manjina.

O tome svedoci ogromna istorijska gradnja. Projekat ugrožava stabilnost jugoistočne Evrope, a svakako, zbog trgovine drogom, oružjem i drugih kriminalnih pojava i celu Evropu. Ali, Amerikanci veruju da će im to obezbediti neke ekonomske, a pre svega vojnostrategijske interese u jugoistočnoj Evropi, i dalje prema Bliskom istoku i srednjoj Aziji.

Da li je ovo džihad za krcenje puta islamu u srce Evrope?

- Zapadni svet zna da je to rat za veliku Albaniju i zna da su u njega upleteni radikalni islamski krugovi. Uostalom, ne treba imati iluzija da ne postoji izvesna koalicija izmedju vodećih centara političke i vojne moći zapadnog hrišćanskog sveta i islamskog radikalizma protiv pravoslavnog sveta.

Islam se tu koristi za ostvarenje globalnih strategijskih ciljeva SAD, pri čemu je jasno da ta politika ugrožava i životne interese samih muslimana. Podrska prodoru islamskog radikalizma uperena je i protiv jake i nezavisne Evrope.

Kako se stvara velika Albanija?

- Velika Albanija se stvarala kao projekat dugo i postepeno, izmedju dva rata i tokom Drugog svetskog rata, uz podrsku fasizma, a zatim i uz veliku podrsku bivseg partijskog i državnog rukovodstva SFRJ. Tadasnji rasko- prizrenski episkop, gospodin Pavle, danas patrijarh srpski, gotovo iz dana u dan je obavestavao Sveti sinod o svakodnevnom nasilju i zlocinima u Metohiji i na Kosovu. Sada se preslo u radikalnu fazu. Prvo bi trebalo da se pripoje Kosovo i Metohija, zatim zapadna Makedonija, a u trecoj fazi se planira pripajanje grčkog severnog Epira. U Crnoj Gori vec traze formu specijalnog statusa, sto je prelazno resenje do otcepljenja. Dogadjaji prete novim velikim pozarom u jugoistocnoj Evropi, novim balkanskim ratom sa dugotrajnim posledicama.

Da li je svet sposoban da resi krizu?

- Jeste, i to u vrlo kratkom roku, ali to ne zeli. Prvo, ne treba da nas sprecava da mi sami resavamo krize u svojoj drzavi kao sto cini svaka druga normalna zemlja. Taj "svet" je i stvorio tu krizu i na isti nacin bi mogao da je resi. Kriza, ili preciznije receno, okupacija jednog dela nase suverene teritorije, koristi se za dalju destabilizaciju ne samo Srbije, nego cele jugoistocne Evrope.

Jednog dana ce se napisati velika knjiga samo o jeziku medjunarodne diplomatije i administracije, koji služi za zamagljivanje sustine krize i elementarnih pojmova prava, pravde, dostojanstva i vojnickog i diplomatskog vitestva.

Ljiljana Staleovic (GLAS JAVNOSTI)
